

6662/2
Kw

Belweder adpt. gen.

KOMUNIKAT INFORMACYJNY

na dzień 18/II. 1921 r.

LITWINI.

Dziś
Wojsk Litwy Środkowej
Oddz. II
L. 836/706 / II

I. Położenie na Litwie Kowieńskiej.

Z dotychczas posiadanych informacji o stanie rzeczy na Litwie Kowieńskiej widać, iż Rząd jak również i pewnej mierze i społeczeństwo, przemądrze i inteligencja, nie chce się pogodzić z myślą o możliwym utraceniu dla Litwy Wilna i przyległych powiatów i robi wszystko, by temu zapobiedz.

Od chwili zawieszenia broni /dn. 30/XI. 1920 r./ kiedy to wyleniła się możliwość pobjawy na spornych terenach, inteligencja, szczególnie kler, robi straszliwe wysiłki w kierunku usadawiania przeciwnych obywateli oraz pomaga Rządowi, na wypadek ewentualnego zatargu zbrojnego, w organizowaniu wojska, wciągając prawie wszystkich zdolnych do noszenia broni do organizacji partrazackich /"Wolnych Strzelców"/.

Ze swej strony Rząd, szczególnie Ministerjum Wojny, robi wszystko, by w chwili ostatecznej stanąć do walki, poźni się od chwili wkroczenia na tereny wogóle litewskie oddziałów gen. Żeligowskiego i późniejszego zawieszenia broni Ministerjum Wojny stale zwiększa stan bojowy armji, czego dowodzi w pierwszym rzędzie zarządzenia ostatnie w porciecie Melaackim /przypuszczać należy że i w innych również/ mobilizacja żołnierzy do 28-tnu lat oraz podoficerów do 40-tnu lat jak również tworzenie nowych oddziałów /5-ty ułwizjn - 13-ty i 14-ty p.p. formują się w Kownie i Wykrowyskach/ i reorganizacja armji wogóle.

W szczególności styczenie m. daje się zauważyć uzupełnianie poszczególnych pułków oraz ukończonywanie w nich oddziałów, jak np. 1 Dwiżja jazdy, w której 2-ci pułk kawalerji doprowadzono do 4-ech eskwadronów i rozpoczętkowo "Zolnurya Wilkiem" 3-ci pułk, który narazie przedstawia się około 8 dziesiątkami artylerji sformowana 10-ty z koloni baterie konna.

Wielu z nich do niewoli w czasie powrotu żołnierzy polskiego, po...

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES New-York

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES New York

PILSUDSKI INSTITUTE ARCHIVES New York

formowany jest t.zw. "Pułk Białoruski", na który dotychczas składa się jeden batalion w stanie bardzo silnym.

Wogóle po zawieszeniu broni litwini nie tylko nie osłabili frontu Środkowo-Litewskiego, lecz stale wzmacniają go równomierną koncentracją swych sił zbrojnych w pobliżu granicy /patrz szkic/.

II. Wpływ bolszewików na stosunki polsko-litewskie.

Oddawna już się stało maksymalnym przypuszczeniem, iż litwini podparą swego istnienia widzieli nie tylko w Niemczech, lecz i w Rosji Sowieckiej. Przyjazne stosunki pomiędzy rządami Litewskim a Sowieckim nawiązały się jeszcze w końcu roku 1919 w czasie posuwania się W.P. na północ, a spotęgowane zostały układami z dnia 12-go lipca 1920 roku, kiedy to bolszewicy przyznali litwinom Wilno i tereny położone na wschód i południe.

W końcu roku 1919 i początkach 1920 bolszewicy wszelkimi sposobami nie dopuszczali do ugody polsko-litewskiej.

Stosunki te nieco się ochłodziły gdy Rząd litewski spostrzegł, iż bolszewicy za pomocą swego oficjalnego przedstawiciela na Litwie, Akselroda, prowadzą robotę, zamierzającą ku uchwyceniu steru władzy przez komunistów, nawet nie litewskich.

Wtedy powstało nieporozumienie, w czasie którego przedstawiciel sowiecki osobiście miał nieprzyjemne przejścia. W celu załagodzenia i wyświeetlenia tej sprawy litwini wysłali misję do Moskwy.

Pomimo wszelkich rozterek stosunki jednak nie zostały zerwane, i widocznie istnieje jakiś układ, gdyż wkrótce po ostatniej nocy Cziczerina do Rządu litewskiego, nadchodzą wiadomości o zamierzonej przez litwinów ofenzywie na Wilno w dniach 17 - 20/II, 1921 r.

W głębszych aspiracjach politycznych można dostrzedz pewnej różnicy, gdyż Rząd litewski niedawno proklamował uznanie "Niepodległej Białorusi" /nie bolszewickiej/ i przyjął u siebie tymczasowy Rząd białoruski z Łastowskim na czele, który przybył z Łotwy.

III. Granie niemiecko-bolszewicka.

Ostatnie wypadki na arenie międzynarodowej /nie do skutku przymierza polsko-francuskiego i pozyskanie przez Polskę większych szans w sprawie Górnego Śląska oraz nieprzyjacielskie

REDAKCYJA
KATEDRY
HISTORII
POLSKIEJ
WARSZAWA

strawicze Francji względem Niemiec w sprawie odszkodowań
ujawniały, iż Niemcy i Sowiety od dłuższego czasu pozostały
w ścisłym kontakcie ze sobą, mianowicie: przejęły kwestie
sądjedepesze z Moskwy do Biura rządu niemieckiego, w której Sowiety
za cenę dowolnego manewrowania swymi siłami zbrojnymi spró-
dzają się na zajęcie przez Niemców terenów polskich, i zabierają
sobie głos w przyszłych kwestiach suwerenności i ustroju
Państwa Polskiego.

To pozwala przypuszczać, iż Niemcy, znajdując się wobec
dilematu: utracenie Śląska i zapłacenie odszkodowań albo po-
nowce wystąpienie na wieciami międzynarodową, jak również So-
wiety w ostatniej fazie kryzysu - mogą się zdecydować na kro-
wobójczy - wspólne wystąpienie do walki o pomiarę swej roz-
maślonej sytuacji.

Zachodzi tylko pytanie, czy Sowiety wyzbyły się ostatecznie swe-
ideal rozróżnienia powszechnej rewolucji i wprowadzenia na całym
świecie ustroju komunistycznego, o ile zaś nie - czy nie zdecy-
wykorzystają Niemców w celu obalenia pierwszej przeszkody w swe-
skopansji na zachód - Polski.

IV. Ogólna ocena
sytuacji.

Najgłębszy pod uwagę wzięty wspomniany, przychodzi do prze-
konania, iż kwestia wojny z Sowietami i Niemcami nie jest ostate-
nie przesądzona dotychczasowymi układami z tymi państwami i ze
Litwą Kowieńską, będąc biernym narzędziem w rękach Niemców i bol-
szewików, rozpoczynając akcję złączną na początek nowej wojny.
Wobec ostatnich wiadomości o rozkaniu w Sowietach dużo zależne
będzie od ukształtowania się opinii w Moskwie, wazaleko postawie
o ostatecznych zamiarach litwinów zauszają być na łączności.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Za zgodność:

H. Kuleszki
Kierownik Sekcji Ofensywy.

1-1 / W R O T N O W S K I
Szef Oddziału II-go.

M. p., dn. 19/II. 1921 r.

D-tyło I Korpusu
Wojsk Litwy Środkowej
Oddz. II

RAPORT TYGODNIOWY

za czas od 13 do 19/II. 21 r.

LITWINI.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

I. Linja frontu.

Bez zmian.

II. Sytuacja militarna.

Z otrzymanych w ub. tygodniu wiadomości widać, iż Naczelne Dowództwo Kowieńskie wykorzystuje spowodowany zawieszeniem broni przerwę w działaniach wojennych do podniesienia odporności bojowej swe armji oraz związekania jej kadr.

Libra

W pierwszej połowie ub. tygodnia otrzymano wiadomość o zarządzonej w powiecie Malaackim mobilizacji zdolnych do noszenia broni mężczyzn do 28-ciu lat oraz podoficerów /i z byłej armji rosyjskiej/ do 40-tych lat. W oddziałach linjowych, stojących na linji, każdy wolny dzień jest wykorzystywany dla uzupełnienia wyszkolenia żołnierzy oraz podniesienia dyscypliny /wprowadzono 6-cio godzinne ćwiczenia/. W celu umożliwienia wszystkim pułkom odbycia takiego uzupełniającego kursu ćwiczebnego, oddziały są równomiernie dyzlokowane w pobliżu linji przejmowej i stojące na linji pułki stopniowo są odciągane do rezerwy. Na np. w ub. tygodniu stojące dotychczas w rezerwie 7-my p.p. został wysunięty na linję i zlikwidował 4-ty p.p. jak również prawdopodobnie częściowo i 1-szy p.p.. 2-gi p.p., który dotychczas był meldowany w rejonie Uoian, znajduje się w okolicach POMIENIEŻA. 11-ty p.p., który w połowie stycznia z Kowna miał być skierowany przez JANÓW na północ, obecnie znajduje się w OJGIE i rejonie, gdzie prawdopodobnie jednym baonem obsadza odcinek MERECZ-GRANY.

Dyzlokacja wojsk litewskich w ogólnych zarysach przedstawia się następująco: I. Odcinek południowy /front Suwałski/ od granicy Pruskiej do NIEMNA - 10-ty p.p., 12-ty p.p., oddziały partyzanckie i straży granicznej; II. Odcinek południowo-wschodni /front Polski i Środkowo-Litewski/ - 11-ty pp

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

6-ty p.p., 9-ty p.p. i 3-ci p.p.; III. Odcinek północny /front Środkowo-Litewski i Polski/ - 7-my p.p., 1-szy p.p., 4-ty p.p., 8-my p.p. i 5-ty p.p. oraz w głębokiej rezerwie 2-gi p.p.. W Kownie skoncentrowana kawaleria oraz oddziały pomocnicze i tamże formuje się 5-ta Dywizja - pułki 13-ty i 14-ty.

Z powyższego ogólnego przeglądu dyzlokacji widać, iż chociaż armia litewska pozornie znajduje się w stadium pokojowego rozwijania się, jednakże Maczelne Dowództwo nadal trzyma wszystkie siły zgrupowanymi w pobliżu linii rozjemowej i w każdej chwili może nimi dowoźnie operować.

Po ostatniej nocie Cziczierina do Rządu Kowieńskiego nadchodzi wiadomości o zamierzonej przez litwinów ofensywy na Wilno w dniach 17 - 20/II r.b., która dotychczas jednak nie doszła do skutku.

III. Zauważone zmiany w dyzlokacji.

1. 11-ty p.p., który w połowie stycznia widziany był w transportach na drodze KOWNO - JANÓW, kierowanych dalej na północ, znajduje się na odcinku południowym w OLICIE.

2. 7-my p.p., który dotychczas stał w rezerwie w rejonie WIEKONIERZA, dnia 15/II r.b. zluzował 4-ty p.p. na odcinku WILJA - RYMUCIE; 4-ty p.p. odszedł do rezerwy prawdopodobnie do rejonu WIEKONIERZA.

3. 1-szy p.p., stojący dotychczas na odcinku RYMUCIE - GIEDROJCIE został podobno zluzowany cały lub częściowo przez 7-my p.p.. Wiadomość ta jednak nie stwierdzona.

IV. Dyzlokacja.

1. Front Suwalski - bez poważniejszych zmian;

2. Odcinek południowy /grupa południowo-wschodnia/
3-cia Dywizja - pułki 3-ci, 6-ty i 9-ty oraz detaszowany 11-ty i jeden szwadron 1-go p. Huzarów.

a/ Odcinek NIEMEN - CRANY - 11-ty p.p. i oddziały partyzanckie. Sztab 11-go p.p. w OLICIE, w okolicy zaś rozkwaterowane są II-gi i III-ci baony; I-szy baon na placówkach w pobliżu linii rozjemowej. W rejonie MELECZA oddział partyzancki w sile około 400 ludzi; w rejonie PRZEŁAJE - oddział partyzancki w sile około 500 ludzi z 8-min K.M.

b/ Odcinek CRANY - kolonja PAMASZYSZKI - 6-ty p.p. Pułk stoi w rejonie BURIMANCE - STOKLISZKI, jeden baon na placówkach w pobliżu linii rozjemowej.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

c/ Odcinek kantonu POZYWIŁCIE - rzeka WILIA
cały na liuji.

Sztab 3-ciej Dywizji - w KOSZKUBACH 3-ci p.p. w rezerwie w re-
jonie ZOSIE. Jeden szwadron 1-go pułku Huzarów - w OLICH.

3. Odcinek północny.

1-sza Dywizja - pułki 1-szy, 4-ty i 7-my, 2-ga Dywizja - pułki
3-ci, 5-ty i 8-my.

a/ Odcinek rzeka WILIA - RYMOCIE włącznie - 7-my p.p.
Sztab pułku w maj. POZYWIŁCIE; dwa baony w rezerwie, jeden na
placówkach w pobliżu linii rozjazdowej.

b/ Odcinek RYMOCIE wyłączenie - GIEDROJCIE włącznie - 1-ty
p.p.; dylokacja bez zmian.

c/ Odcinek GIEDROJCIE - KABONARY - 3-ny p.p.
Sztab pułku w MALATACH; I-szy baon ze Sztabem w INTURKACH zajmu-
je odcinek JANISZKI - KABONARY; II-gi baon ze Sztabem w MALA-
TACH zajmuje odcinek GIEDROJCIE - JANISZKI. III-gi baon w re-
zerwie w rejonie MALATY - INTURKI.

d/ Odcinek KABONARY - SOŁOKI - 5-ty p.p.
Sztab pułku w DANGIELI. I-szy baon ze Sztabem w WOJASZYSZKACH
zajmuje odcinek TAUROGINA - SOŁOKI; II-gi baon ze Sztabem w TAU-
ROGINIE zajmuje odcinek KABONARY - TAUROGINA. III-gi baon w re-
zerwie w rejonie DANGIELI - WOJASZYSZKI.

Sztab 1-szej Dywizji w WIEKOMIERZU; 4-ty p.p. w rezerwie
Dywizji również w rejonie WIEKOMIERZA. Sztab 2-giej Dywizji
w UCIANACH; 2-gi p.p. w POMIENIEŻU i okolicy. W UCIANACH skład
amunicyjne i prowiantowe 2-giej Dywizji.

V. Sytuacja
ogólna.

Dotychczasowe dane o położeniu finansowym Rządu ko-
wińskiego dowodzą, iż znajdują się on w sytuacji bezpożliwej.
Proklamowana pożyczka przymusowa, obowiązująca do słożenia od
każdego 40-tu morgów 160-ciu marek litewskich wśród większych
mas ludności nie cieszy się powodzeniem wobec czego rząd zamie-
rza ściągnąć to opodatkowanie przy pomocy wojska. Bobec braku
pieniędzy kłoty rekwizycyjne wystawiane są na 10-ty dzień termi-
nu. Za rekwirowane konie Rząd wypłaci zaledwie 4-tą część.
reszta ma być wypłacana przez instytucje samorządowe /gminy/.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Sytuacja polityczna. Prórej Rząd dzięki swej polityce
obecnie znajduje się w sytuacji bardzo trudnej. Wzrost

litwy jako państwa do grona mocarstw Europejskich nie nastę-
piło, bliżej się pochaja ją do bratobójczej wojny z Polską,
opinia szeroko ogólna nie jest zupełnie przychylną Rządowi
i nie brak wewnętrznych zatorów. W dniach 14, 15 i 16 stycz-
nia r. b. podczas manifestacji narodowej polacy urządzili
kontramaniestacje, która Rząd zmuszony był skusić przy pomo-
cy wojska.

Demobilizacja
armii Kotevskiej

Dotychczas zdemobilizowano roczniki od 35 lat do 28 włącznie. Według dekretu demobilizacyjnego w marcu mają pozostać tylko 2 roczniki 28 i 21. Faktycznie zaś będą zdemobilizowane najwyżej jeszcze 2 roczniki 26 i 27-letni, pozostanie zaś pod bronią minimum 5 roczników /lub 5/.

Dyzlokacja.

W Litawie i w okolicach stoi 1-sza Dywizja Kotevska, składająca się z 1, 2 i 3-go pułku. Wyróżnia się ta Dywizja karnością i iście pruską dyscypliną. D-cą Dywizji jest b. d-cą 12-go pułku, mianowany na nowe stanowisko, po porażce, szasnej Litwinom w okolicach Iłkukszty.

Sztab 3-ciej Dywizji Zemgalskiej znajduje się w Dynaburga przy ul. Ryskiej. D-cą tej Dywizji jest pułk Daaker, pochodzenia niemieckiego, lecz lojalnie usposobiony do Rządu Kotevskiego. W skład 3-ciej Dywizji wchodzi następujące pułki piechoty: 10-ty, 11-ty i 12-ty.

W okolicy Dynaburga skoncentrowano więcej niż 5 pułków piechoty. 9-ty pułk został zastąpiony przez 8-my i przesunięty w kierunku wschodnim. W kierunku Balbinowa został przesunięty pułk 10-ty, a pozycja jego została obsadzona przez pułk 5-ty /Turmonty i okolice/. 1-sza bateria artylerijska wzdłuż kolei od tymczasowej granicy t.j. od Turmont znajduje się w odległości 3-ch wiorst w k.zw. Kajzerwaldzie. Następne baterie w kierunku Dynaburga znajdują się w odstępach 3-ch wiorst jedna od drugiej. Pułk 12-ty nadal pozostaje w Iłkukszcie i odznacza się wrogim nastrojem do Litwy Kowieńskiej.

Sztab straży pogranicznej znajduje się w Balbinowie. Dowodzi strażą pograniczną pułk. Duże także pochodzenia niemieckiego.

W Rydze formuje się pułk kawalerji; dowodzi nią Goldfeld, Niemiec, który podczas akcji Bernadta w najkrytyczniejszej chwili przeszedł ze swoim oddziałem na stronę Liczy dziś trzy szwadrony, posiada 360 koni.

Sprawa pułku
13-go:

Oficerowie pułku 13-go, składającego się przeważnie z Niemców b. Ludwehru byli podejrzani przez Rząd Kofewski o porozumiewanie się z gen. Zeligowskim, w celu wytworzenia wspólnej akcji kontrrewolucyjnej na Łotwie i Letgalji. Przeprowadzono rewizję w kasynie oficerskim i w mieszkaniach prywatnych oficerów; nie znaleziono żadnego materiału kompromitującego; oficerów przeproszono, lecz sprawa rozformowania tego pułku pozostaje na porządku dziennym.

B O L S Z E W I C Y.

Dyzlokacja.

Bez zasadniczych zmian./Odcinek POŁOCK - MIŃSK/.

R ó ż n e.

Zauważono wzmocnienie czujności przez zwiększenie linii posterunków na granicy, unieważniono wydane przepustki.

Demobilizacja podobna została przeprowadzoną do lat 27-letnich /t.j. zwolnione roczniki starsze ponad 27 lat/. Polaków nie zwalniano.

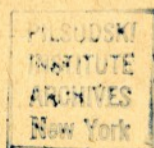
Podług zeznań jeńców do POŁOCKA przybył Kubański pułk jazdy w sile 900 szabel o nieznanej przynależności organizacyjnej.

Najpoważniejszą przeszkodą w szybkiej demobilizacji jest brak środków transportowych.

Ogólnie daje się zauważyć, iż oddziałów frontowych bolszewicy nie zmniejszają.

Do Mińska do 2- Dywizji piechoty przybył t.zw. Baon "Kursantów", żołnierze tego baonu ukończyli szkołę podoficerską. 6-ty Dyon artylerji rozlokowany w Mińsku, posiada 8 armat, 100 koni, 120 ludzi.

Prezesem Białoruskiego Komitetu Ludowego jest Czerniakow. Komendant Mińskiego garnizonu - Adamowicz.

Za zgodność:

B. Kalesinski por.

/-/ WROTHOWSKI kpt.

Szef Oddziału II-go.

Kierownik Sekcji Ofensywy.

WOCZELNE POWODZENIE WOJSKA POLSKIEGO
ADJUTANTURA GENERALNA

WARSZAWA

L. Dz. 6662/2 dnia 1/11 1924r.